

Kunst med mennesket i sentrum – En annerledes arbeidsplass

Tekst og foto:
Sølvi Linde, Rapports
redaksjonsutvalg.

Aurora Verksted er en mellomting mellom et dagsenter og et vernet arbeidssted med serieproduksjon. Det er et sted tuftet på idealisme, et sted for kreativ utfoldelse og samarbeid som har som mål å utvikler den enkeltes ressurser. Visjonen er å fremme utvikling og vekst for mennesker og kunstnere med og uten handikap. Aurora Verksted ønsker å være høyt profilert og viser med all tydelighet at mennesker med behov for tilrettelagt tilbud kan skape kunst og håndverk av høy kvalitet.

Aurora verksted hadde sin spede begynnelse i 1987 som arbeidstilvenningskurs i regi av AOF. Da var arbeidstakerne 3–6 personer med psykisk utviklingshemming eller flerfunksjonshemming. I dag sysselsetter verkstedet 60 personer. Aurora har vært en stiftelse, et kommunalt arbeidssenter, og framstår i dag som et selveid, selvdrevet, sosialt kooperativ, der de fast ansatte arbeidslederne er medlemmer med lik eierandel. Bærum kommune kjøper plasser på Aurora og har i dag 23 plasser for yrkeshemmede og ti på tiltak. Arbeidstakerne er mennesker med ulike funksjonshemminger, alvorlige psykiske lidelser eller dobbeldiagnoser. Verkstedet flyttet til Kirkeveien i 1993, da brukte de bare loftet, men har nå hele bygget til disposisjon. På sikt planlegger Aurora å flytte til større og mer tilpassede lokaler. Aurora setter ikke produksjonskrav til sine arbeidstakere, men de setter et arbeidskrav. Alle arbeidstakere har en arbeidskontrakt og får 12 kr. pr. time.

Designkompetanse

Aurora Verksted har en formidabel kompetanse gjennom å ha ansatt designere, en dramapedagog, en arkitekt, flere utøvende kunstnere, en keramiker og mange andre som med sin spesielle faglige og eller menneskelige kompetanse bidrar i arbeidet. Med en slik tverrfaglighet vil ikke noe fagspråk fungere, men gjennom

å fortelle, forklare, tegne og vise hverandre hva en tenker, kan alle medarbeidere følge med. Like viktig som kompetansen er innstillingen, eller det de i Aurora kalle «alkymisme» å gjøre dritt om til gull, eller for å si det med Trine Dreyers ord «det finnes ikke dritt» Et eksempel er da modisten var ferdig med hatten og en arbeidstaker klippet den i stykker. Selvfølgelig var det leit at tre dagers arbeid gikk i vasken, men hva kunne gjøres med det? Modisten og de andre så på hatten, på bitene og gjennom å se og vurdere hvordan en kunne bruke det ble de festlige Aurora luene til. (bilde av luene her) Tidligere hadde verkstedet mye B- vare som ble solgt på julemarked eller annet. I dag, med den nye innstillingen, har de nesten ikke slike varer.

Aurora har to mål: «At det rom for utvikling vi tilbyr alle våre medarbeiderestadig er i en prosess der alle deltar ut fra sitt ståsted. Og at dette avstedkommer indre vekst og økende grad av selvinnsett for hver enkelt og for Aurora Verksted som helhet..»

«Å skape kunst og håndverk av beste kvalitet og med nye enestående uttrykk, som fanger interesse fra et stadig økende marked»

Ulike behov – ulike oppgaver

Noen kan gjøre kompliserte operasjoner, noen må ha det enklere, noen liker rutinearbeid og andre igjen blir fort lei og må ha stadige utfordringer. Noen liker den rolige freden bak vevstolen, mens andre har behov for tett felleskap i grupper for å ha det bra. På Aurora skal det være godt å arbeide, en skal glede seg til å gå på jobb og den enkelte skal oppleve å bli sett og ivaretatt. Aurora er et komplekst dynamisk system der en forsøker å tilfredstille arbeidstakernes og arbeidsledernes behov gjennom å stadig opprette nye typer verksted, nye arbeidsoppgaver og nye ideer. En viktig inspirasjonskilde er det daglige «inspirasjonskvarter», her synger, leker,

Haute couture á la Aurora.

danser, tegner og tøyser en fram kreativitet, humor og ideer. Ett kvarter om dagen, fem dager i uken, hele året gjennom, små steg, men uten hadde en stått stille. Akkurat nå er det stjerner og galakser som er tema, og alle medarbeiderne er opptatt av og oppfatter temaet på ulikt vis. Inspirasjonen kan en se igjen i tegninger og mønstre på porselen og tekstiler.

Akkurat nå har Aurora Verksted et keramikkerverksted, fire fem forskjellige rom der ulike tekstiler blir bearbeidet, et lysverksted, en smykke krok, et male og trykkeverksted, et lite bibliotek, en kafé, et hvilerom, kontor og butikken der varene stilles ut og selges.

Maskinene går for fullt

I strikkeverkstedet går fire maskiner og store brytere gjør at fysisk funksjonshemming enkelt overvinnes. En av maskinen går for fullt, og gule, lange strikkeremser kryper nedover mot gulvet. Arbeidstakeren som håndterer maskinen gir uttrykk for å like dette rutinearbeidet, han er stolt over antall meter han kan produsere, og vet godt at det han lager blir til vakre sjal, luer og vanter. Varer som skal brukes og selges, varer som har verdi. Utfordringen med å tilrettelegge slik at alle kan arbeide setter krav til kreativitet og innsats. Som for eksempel «strikkedamen» Hun kunne strikke, men ikke sitte i ro. I dag har

hun en sekkelignende sak på ryggen, med nøste i, og så går hun å strikker. Her kan en oppleve hvordan samarbeidet mellom funksjonshemmede og funksjonsfriske skaper og frigjøre kreativitet. Karina er en annen arbeidstaker, hennes store fysiske funksjonshemming gjør det vanskelig å uttrykke seg, men ved kreativitet, pågangsmot og ny teknologi har hun designet sitt eget mønster «katter» som er overført til strikkemaskinen. I dag brukes mye datadesign på strikkeverkstedet, det tegnes med spesialpenn, mønstrene bearbeides på datamaskinen og så strikkes det mange, lange løpemeter.

Aurora har større etterspørsel etter sine produkter enn de kan klare å levere. I et forsøk på å bøte på dette har de flyttet produksjon av kjoler og overdeler til Portugal. Her blir plaggene sydd med for eksempel trykk eller mønster som har utgangspunkt i tegninger eller annet som arbeidstagerne har laget. Heller ikke strikkeverk-

Fin? Yess. Sexy? Oui. Fra Dior? M - m. Fra Aurora!

Keramikkverkstedet.

stedet klarer å følge opp etterspørselen, men det får så være. Det er viktigere å bruke tid på videreutvikling og kreativitet. Auroras grunnleggende ide er at det skal være balanse mellom skapertrang og produksjon.

Prosesser som alle kan følge

I lysverkstedet er mye av produksjonen bryterstyrt. Det gir arbeidsmulighet for personer med store fysiske handikap. Lysproduksjon er enkelt å følge fra begynnelse til slutt, det er et arbeid som er lett å forstå og alle vet at vi trenger lys til arbeid og fest. Manuell dypping tar tid og krever mye, men med kreativ fantasi, maskiner og teknologi kan verkstedet i dag produserer 100 par for dagen. Likevel går det fremdeles så langsomt at alle kan følge hele prosessen. Fargene blandes på verkstedet og det blir svært vakre lys. Det er mange som ønsker å kjøpe lysene som blir laget på Aurora, de har høy kvalitet og de brenner jevnt og lenge.

I keramikkverkstedet er det hvitt støv alle steder, det er selvproduserte former med «porselensuppe» til tørk, kopper og kar i ulike faser av produksjonsprosessen, noen bare råbrent og andre med glasur. Her er alt fra kraftige fat, med rå og brutale streker, til delikate hvite kopper, lette, nesten gjennomsiktige, de minner om bestemors blondegardiner. Formene er likevel

lette å kjenne igjen, smal nede og vide oppe. Da trenger en bare en form, og en kan dunke koppen forsiktig ut på bordet. Selv hender som er noe klosset eller skjelven kan klarer det, uten å ødelegge. Forresten, dersom det ødelegges, kan det brukes til noe annet. Knapper for eksempel. Her lages fliser, støpes smykker og mønster blir tegnet. Noen har en strek og lager et mønster som en annen kan benytte i andre deler av produksjonen. Arbeidslederne tilrettelegger hjelpemidlene slik at det er størst mulighet for å lykkes med arbeidet Og selv om arbeidstakere trenger hjelp, at arbeidslederen holder den ferdige krukken, snur den etter hvert som arbeidstakeren maler mønster på, så forringer ikke det verken verdien eller opplevelsen av å skape. Fellesskapet skaper verdiene.

Aurora verksted har en visjon om at alle som arbeider der skal få utvikle sine kreative evner. Det er likevel ikke slik at kunstnerne kan gå helt egne veier, det må være plass til arbeidstakere som deltagere i prosessen. Som en sa «skal jeg gjøre mine egne ting, får jeg gjøre det på ettermiddagen».

I male og trykkeverkstedet er det farger i skåler og kopper. Her er store bord, med plass til å farge og søle. Her er malingskvetter på veggene og høy lyd på radioen. Noen farger, en trykker og flere tegner. Her kan en se at inspirasjonen som var stjerner og galakser kommer til uttrykk. En arbeidstaker har tegnet stjerner, måne og en mann i romdrakt. Slike tegninger blir utgangspunkt for mønstre som fint kan brukes i samarbeid med den som best liker å male og blande farger. Sammen får en til et spennende og mangfoldig uttrykk.

Alle skal delta

Aurora Verksted legger vekt på at dersom alle får delta med hele seg vil de kunne selge sine produkter på kvalitet og særpreg. En skal lete etter

En genial lysestøpemaskin for en som ikke kan støpe hundre lys av gangen på andre måter.

og forstørre det friske i mennesket og gjennom omsorg, uttrykk, kunst og kunnskap foredle det gode i mennesket. Samtidig legges det vekt på at noe arbeid er rutine, kanskje mesteparten er rutine, pensler skal skylles og tørkes, det skal ryddes og klippes, det skal strykes og fikseres, handlingene gjentar seg og kjennetegnes kanskje av akkurat gjentagelse. En merker det bare hvis ikke det blir gjort.

Aurora selger også varene sine på Norsk Design i Oslo og i noen få ASVO butikker rundt omkring i landet.

For videre lesing: Dreyer, Håndstad, Nytingnes: (2000) *Aurora verksted. Kunst med mennesket i sentrum*. Utgiver: Aurora Verksted, www.aurora-verksted.no.